מדרבנן הוא א]: כלי חרס שיצא כו': ב] כלי אמר רחמנא ולא כלי הוא אשניקב ג] בשורש קטן: כלי נחשת [כו'] פותחו [וכו']: ד] והא לאו כלי הוא בדרציף ה] מרציף (הוא) אמר ריש לקיש גמעיל שניטמא מכניסו בפחות (ו) משלש על שלש ומכבסו ז משום שנא' ח לא יקרע מותיב רב אדא בר אהבה ט דהעבין והרכים אין בהן משום שלש על שלש אגב אביהן חשיבי והא בעי שבעת י) סממנין דא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה יא דם חטאת יב ומראות נגעים צריכין שבעת סממנין ותניא ג) אלא יג שאין מכניסין מי רגלים למקדש

מ"מ י"ל דטלית ובגד דשמעתין שאני שהם כלי ושם כלי עליהן וכשנקרעו כיון דאזיל שם כלי מיניהו טהרו לגמרי אבל בבהמה המקשה (חולין דף עב:) מיירי בחתיכת בגד דעלמא ואין שם כלי עליו ולא טהר ממגע מדרס אע"פ שטהור מן המדרס ובפ' העור והרוטב [שם דף קכג.] פי' בקונטרס דהיה דאבל טמא מגע מדרס כשהיה בו ב' טומאות מדרס החמורה ומגע זב ואהני החלוקה לבטל המדרס דתו לא חזו ליה ופשא ליה טומאת מגע דחזיא לשלש אצבעות אבל בהעור והרוטב (שם) מיירי דליכא אלא חדא טומאה או מגע זב בלא הכבדה או מגע שרץ ובלה וחד שמא הוי וכולה טומאה דשלשה יג] על שלשה היא וקרייעה מהניא לבטולי שמא מינה ותו לא פש עלה מידי. ואין זו שוס סברא לחלק בין טומאה אחת לשתי טומאות דכיון שנשאר בטלית שלש על שלש שזהו שיעור טומאת מגע היאך יהיה טהור ובתחילת הסוגיא פי' שם בקונטרס

מדרבנן הוא. גזירה דילמא לא אתיא למיקרע רובה אבל מדאורייתא טהורה ומותר להכניסה משום מלות כיבוד: ז] נראה בעיני שאסר מן הספרים ח] דגבי כלי חרס לא שייך לשנויי דמרלף ליה מרלף והאי שינויא גבי כלי נחשת הוא והכי פריך פותחו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא בשעת מריקה ושטיפה: ומשני דרלף ליה מרלף. אחר שפותחו ט] מכין עליו בקורנס ומחברו וחזר שם כלי עליו וגבי כלי חרס איכא למימר דניקבו דמתניתין במוליא י] משקה ליטהר ועדיין כלי הוא לקבל זיתים במס' שבת בפרק המצניע (דף לה:): מעיל. של בגדי כהונה שניתן עליו דס חטאת ולא חוץ לקלעים ונטמא מכניס מקוס הדס לפנים: בפחות משלש על שלש. שאינו מכניס שיעור בגד טמא לעזרה לפי שאי איפשר לקורעו ולהכניסו משום שנאמר לא יקרע: העבים. בגד עב: והרכין. פלטר"ל יא] שאינו ארוג: אין בהן משום שלש על שלש. דלאו לגבישה חזו ולאו לתקן בהן חלוק אלא לישב עליו ולריך שלשה על שלשה ומעיל עב הוא כדקי"ל בסדר יומא (דף עא:) חוטן כפול שנים עשר ואפי' שלש על שלש יכנים: אגב אבוהן. כשהוא מחובר בבגד חשוב ג' על ג' דיליה: והא בעי. דס חטאת שבעה סממנים השנויין במס' נדה (דף פא:) לענין כתמים רוק תפל יב] ומי רגלים ותבר ובורית ואהבל וקמוניא ואשלג והיכי מעייליגן מי רגלים לעזרה ואמתני' קפריך: ומראות נגעים. שהזקיק הכתוב נגעי בגדים לכיבוס דכתיב ג) וכבסו את אשר בו הנגע: והניח. בפיטום הקטרת (כריתות ו.) שאין מכניסין מי רגלים למקדש: הכי

מ"ל דטלית ובגד דשמעתין שאני שהם כלי ושם כלי עליהן וכשנקרעו כיון דאזיל שם כלי מיניהו טהרו לגמרי אבל בבהמה המקשה (חולין דף עב:) מיירי בחתיכת בגד דעלמא ואין שם כלי עליו ולא טהר ממגע מדרס אע"פ שטהור מן המדרס ובפ' העור והרוטב (שם דף קכג.) פי' בקונטרס דהיה דאבל טמא מגע מדרס כשהיה בו ב' טומאות מדרס החמורה ומגע זב ואהני החלוקה לבטל המדרס דתו לא חזו ליה ופשא ליה טומאת מגע דחזיא לשלש אצבעות אבל בהעור והרוטב (שם) מיירי דליכא אלא חדא טומאה או מגע זב בלא הכבדה או מגע שרץ ובלה וחד שמא הוי וכולה טומאה דשלשה יג] על שלשה היא וקרייעה מהניא לבטולי שמא מינה ותו לא פש עלה מידי. ואין זו שוס סברא לחלק בין טומאה אחת לשתי טומאות דכיון שנשאר בטלית שלש על שלש שזהו שיעור טומאת מגע היאך יהיה טהור ובתחילת הסוגיא פי' שם בקונטרס

טלית שהתחיל בה לקורעה ולבטלה מתורת טלית מאחר שאין ראוי למלאכה ראשונה ואין שמה עליה מיטהרת אע"פ שיש בשיריס שלש על שלש ועדיין ראויין יד] לקבל טומאה טהרו מטומאתן ראשונה דומיא דכלי חרס דשבירתו מטהרתו ושבריו מקבלין טומאה כדאמר בגלו טריפות (שם דף נד:) הן וקרקרותיהן ואין מו] (זו) משם ראיה דהתם מיירי כשייחד השברים אח"כ אבל בלא ייחוד לא כדפרישית שם מז] ונראה יח] לפרש דקריעה דבגד וטלית מיירי תרוייהו כשקורע קרעים הרבה ואין בכל אחד רוחב שלשה יח] ולהכי קאמר טהורה לגמרי אע"ג שעדיין כל הקריעות מחוברין בסופן לאו חיבור הוא כיון שכל קרע

וקרע יט] שקרע עד רובה של טלית (בפחות משלשה על שלשה) הוי כאילו גמר כל אחד ואחד עד סופו וכגון שלא שייר בטלית באותו מיעוט שלא נקרע כדי מעפורת דאם שייר הוי טמא מדרבנן כדמסקינן הכא וזהו תימה מ"ש דלענין טומאה לא מיקרי בגד מן התורה אע"ג דשייר בה כדי מעפורת ובגבי כ] חטאת מקרי בגד וכמו כן קשה בסמוך גבי כלי חרס שניטמא [כו' ונקבו כו'] [דפריך] כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא ומשני דנקיב ליה בכדי שורש קטן והשתא א"כ לאו כלי הוא שהרי מיטהר כא] מטומאתו ונראה לפרש כיון שמועיל לו ייחוד לאותו בגד ששייר בו כדי מעפורת שלא הבדיל הקרעים על פני כולו ולאותו כלי שניקב בשורש קטן שאם היה מיחדו לזיתים או לריסון היה מקבל טומאה מכאן ולהבא חשיב הוא כלי ובגד לענין דס חטאת כיון דאין מחוסר מעשה אלא ייחוד בעלמא והא דקאמר בסמוך גבי כלי נחשת פותחו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא ומשני דרלף ליה מרלף אין לפרש כמו לפניהו מרלף דפ"ק דשבת כב] (דף טז:) פי' שיתקן הפחיתה שמכה עליו בקורנוס ומחברו וחזר שם כלי עליו דא"כ בגד נמי ליתני הכי אחזר ותפרו לאחר שקרעו כג] אלא ע"כ הוא חשיב בגד חדש וכלי חדש וכאילו אינו ראשון ורלף ליה היינו שהופך לד פניס לצד חוץ ולד חוץ לצד פניס ונעשה תוכו גבו וגבו תוכו ומיטהר בכך מטומאתו וקלת תימה מה שייך באותו כד] שיעור דשורש קטן לענין טהרת כלי שאותו שיעור הוא לענין הכשר זרעים בסוף המצניע (שבת דף לה:) ואם הכלי מיוחד לאוכלין שיעורו בזיתים אבל בשורש קטן לא ואם הוא מיוחד למשקין שיעורו כרוחב משקין ובקונטרס פירש כה] דשורש קטן איכא למ"ד שזהו שיעור נקיבתו ליטהר ואי אפשר לומר כן דהא פלוגתא דאמוראי הוא בסוף המצניע (שם דף לה:) לכלי שורש קטן וכלי מוליא רימון ופי' שם בקונטרס דפליגי לענין הכשר זרעים דלענין טומאה משנה היא במסכת כלים (פ"ג מ"א) דשורש לאוכלין שיעורו כזיתים ומשקין ככרוכם משקה ומיהו גם לאותו פי' קשה דמתני' היא במס' עוקצין (פ"ב מ"י) דלהכשיר זרעים בשורש קטן ומפרש ר"ת דלענין למיד פתיל פליגי ליחשב פתח בסתם כלים אבל לענין טומאה לא פליגי ויש לפרש בדוחק דהאי כלי חרס עשוי לאוכלין ומשקין שהרי מבשלין בו חטאת ויש בו מרק ולכך שיעורו בשורש קטן ואין עליו לא תורת כלי העשוי לאוכלין ולא דמי להא דגרסי' במס' כלים (פ"ג מ"א) העשוי לכך מטילין אותו לאחוריה כו] כזיתים היינו בשעה שמניחים בו משקין אין מניחין בו אוכלין וכשמניחין בו אוכלין אין מניחין בו משקין אלא כו] שמניחין בו אוכלין בפני עצמן ומשקין בפני עצמן אבל הכא בקדירה שמבשלין בה בשר שעשוי להשתמש אוכלין ומשקין על ידי תערובת והא דאין שיעורה ככרוכם משקה משום דאכתי ראוי לבשל בה שיכול להניח בשר כנגד הנקב וגם המרק כח] שאור מעמיד המרק שלא יצא לכך שיעורה בשורש קטן והאי דלא קאמר בסוף המצניע (שבת דף לה:) אם מדות בכלי חרס משום דמדה זו של שורש קטן קחשיב כט] (זה) לענין הכשר זרעים ומיהו קשה דבהדיא תנן במס' כלים (בפ"ג מ"ב) המילפס והקדירה שיעורן כזיתים

ואי הוה אמינא דשיעור זיתים דבעינן ל] מדרבנן הוה ניחא כדקאמר גבי בגד אבל מדאורייתא אם ניקב בשורש קטן טהור: **מעיל שנטמא מכניסו בפחות משלש על שלש ומכבסו.** בסוף כירה (שבת דף מז.) גבי בגד בעייס לענייס משמע מתוך פירוש הקונטרס בשלש על שלש ביד עשיר דלא מקבל טומאה כלל והא דתנן (כלים פרק כז מ"ב) שלש על שלש לטמא מת היינו דוקא בעייס אבל בעשירים בעי שלשה על שלשה וקשה לר"ת מהך דמעיל דפריך עלה רב אדא מהיא דעבין והרכין והשתא למה לי לאקשויי מהיא והא בגדי כהונה בגדי עשיריס הם דאין עניות במקום עשירות ושיעורן בשלשה על שלשה ועוד תניא בפ' במה מדליקין (שבת דף כו:) שלש על שלש מגיין ת"ל והבגד והתם לא מפליג בין עייס לעשיריס לא בקרא ולא בשמעתא ואומר ר"ת דלענין טומאת מת ושרץ אין חילוק בין עייס לעשיריס אלא לענין מדרס איירי התם דבעי שלשה על שלשה לעשיריס והיינו טעמא דמדרס בייחוד תליא מילתא ואין דרך עשיר לייחד למדרס פחות משלשה על שלשה ואפילו ייחד בטלה דעתו לא] ועוד הביא ר"ת ראיה דבטומאת מדרס הוא דמפלגי בין עייס לעשיריס דבמס' כלים (פרק כז מ"ב) תנן דבגד מטמא משום שלשה על שלשה למדרס משום שלש על שלש לטמא מת ובעל כרחין בעשיריס איירי דאי בעייס הא תנן בפרק (כח מ"ח) בגדי עייס אע"פ שאין בהם שלשה על שלשה טמאין מדרס ויש משניות שכ' בהן אע"פ שאין בהן שלש על שלש ודומה שהוא טעות סופר לב]: **מכניסו פחות משלש.** אפילו למאן דאמר בריש כל הפסולין (לעיל דף לב:) ביאה במקלת שמה ביאה שאני בגד הואיל ויכול לאחתכו לא חשיב כאילו נכנס כולו: **והא בעי שבעה סממנין.** פי' בקונטרס דאמתניתין פריך וקשה דלעיל הוה ליה לאקשויי ונראה דלריש דוקא פריך דאיירי בבגדי כהונה בהדיא אבל מתני' איכא לאוקומה בבגדי הדיוט שיכול להעביר ולכבס ע"י לפון אבל מעיל דכהן גדול אינו יכול לכבסו ע"י לפון משום דאמרינן במסכת נדה (דף סב.) דאפילו נבעה נמי מעבר מיהו אמילתא דרבה בר אבוה גופא דקאמר דס חטאת ומראות נגעים צריכין ז' סממנין [נמי] הוה מלי לאקשויי הא אין מכניסין מי רגלים למקדש:

והתניא בפטום הקטורת אלא שאין מכניסין מי רגלים למקדש והא ודאי דמי רגלים משבעה סמנין הוא מי רגלים ממש כמפורש התם במשנה ובגמרא מי רגלים שהחמיצו תנא כמה חמוצן שלשה ימים ואם הם של זקן או של ילד כו' וממילא הנך מי רגלים דהכא בפטום הקטורת איירי נמי במי רגלים ממש מדפריך הגמרא מינה. ולמי שרוצה לעקש ולומר לעולם אימא לך דמי רגלים דהכא בפטום הקטורת לא איירי במי רגלים ממש אלא מעין א' ששמו מי רגלים והכי פריך הגמרא אם אין מכניסין למקדש אפילו מים זכים וצלולים של מעין ששמו מי רגלים מפני הכבוד כל שכן שאין מכניסין מי רגלים ממש במקדש מפני הכבוד. אביא לו ראיה מבוארת ומבוררת שאין להשיב עליה בשום פנים דמי רגלים דהכא בפטום הקטורת איירי נמי במי רגלים ממש מדברי הירושלמי פ' טרף בקלפי דקאמר והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין ריח רע לעזרה מפני הכבוד, ומדקאמר אלא שאין מכניסין ריח רע אלמא דמי רגלים ממש קאמר אבל אם לא מפני הכבוד לא היו מניחין מלשרות במי רגלים מפני ריחן רע שהרי הלבונה ריחה רע ומניה עם סמני הקטורת (נלר שבע כריתות שם):

מסורת הש"ס

א) כלים פכ"ח מ"ח ירושלמי שבת פ"ב ה"ג, ב) [כריתות ו.] ירושלמי יומא פ"ד הל' ה. וכעי"ז ראש השנה לג., ג) ויקרא יג נד

הגהות הב"ח

(ו) גמ' בפחות משלשה על שלשה כל"ל וכן בסמוך וכן בכש"י:

גליון הש"ם

[גמ' משום שנאמר לא יקרע. יומא דף עב ע"ב]:

שינויי נוסחאות

א] תינח הוא נמתק (*ש"מ): ב] נוקבו כלי אמר כו' (*ש"מ): ג] כ"ל דנקיב ליה כשורש קטן (*פרי"ד). ס"ל דרציף ליה מירצף. ס"ל שניקב במוציא משקה (ש"מ). וע' בס"ע כרש"י: ד] כלי אמר רחמנא והא לאו (ש"מ): ה] דרציף ליה מרציף (ש"מ והגרי"ב וכן ברש"י): ו] שבעה (כתה"י). וכן בסמוך: ז] ס"ל ה"ג נוקבו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי דנקיב ליה בשורש קטן. ואיכא למ"ד במס' שבת שזהו שיעור נקיבתו לטהר ומיהו עדיין כלי הוי לקבל זיתים: פותחו כלי אמר רחמנא כו'. והסמ"ק לפנינו (כתה"י ושמכ"י): ח] הגירסא שהיה כתוב בספרים היא כך נוקבו כלי אמר רחמנא ולאו כלי הוא דרציף ליה מירצף אמר ר"ל מעיל וכו' (ב"ש): ט] שפיחתו מקיש (*ש"מ): י] נ"ל בכונס (צ"ק). וכ' אות ג': יא] פי' לבד (עזרי רש"י): יב] בס"מ נוסף ומי גריסין. וממקן ואחל: יג] דשלש על שלש כל"ל (ח"נ מלא"מ): יד] ראויה כו' טהרה מטומאתה כו' (כ"ה ברש"י שם): טו] ואין זו שום ראיה (תוס' חולין נג ע"א): טז] ומסיים בתוס' הרא"ש (חולין קכג ע"ב) לכן דין הוא שנטהר הכלי, אבל הכא אחרי שכל קרע וקרע חזי לקבולי טומאה למה טהרו: יז] רעוד ב"ל לפרש כל"ל (צ"ק). [דהא כבר תילו לעילן]: יח] שלש ולהכי קאמר דטהור לגמרי דאע"ג (תוס' חולין שם): יט] וקרע נקרע עד רוב הטלית והוי כאילו נגמר כל קרע וקרע עד סופו וכגון (תוס' חולין שם): כ] ולגבי דם חטאת (הגרי"ב): כא] מיטהר בכך (ש"מ): כב] דשבת ולא כמו שפרש"י דפירש שיתקן הפחיתה כל"ל (צ"ק): כג] שקרעו וע"י כך היה חשוב בגד כו' (חלופי גרסאות): כד] ל"ל אותו (ש"מ): כה] עי' בש"ע לעיל אות ז: כו] לחומרו בזיתים דהאיך בשעה (שמכ"י): כז] ס"ל אי נמי שמניחין (שמכ"י): כח] המרק עב והאור מעמיד (ש"מ וצ"ק): כט] קחשיב שם לענין (צ"ק): ל] תינח דבעינן נמתק (ש"מ): לא] בתוס' הרא"ש שבת שם מוסיף, ואע"ג דעני יחדה לישיבה לא הוי מיוחדת לעשירים. עע"ש: לב] אמנם הר"ש מקיים הגירסא ע"ש (הגרי"ב):

שיטה מקובצת

תוד"ה (מעמ' הקודם) לא שנו. ולקמן ליה היינו שהופך לד פניס. כ"ג ולפירוש זה אינו כ"ל שנוקבו כלל (הר"פ ד"ל. ב"ש): **בא"ד** (בסופו) ומי הוה אמינא דשיעור זיתים מדרבנן הוה ניחא. עוד פירש מש"ל דשמא שרש קטן מועיל לטומאה דלמפרע ושיעור זיתים שלא יהא טמא מכאן ולהבא (הר"פ ד"ל. ב"ש):

עין משפט נר מצוה

לז א ב מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה כא:
לח ג מיי' שם הלכה כ:
לט ד מיי' פרק כ"ב מהל' כלים הלכה ב:
מ ה מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י:
מא ו מיי' (פי"ח) [פי"ב] מהל' טומאת צרעת הלכה ה:
מב ז מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה פִּי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֶג כְּפִי תַחְרָא יִהְיֶה לוֹ לֹא יִקָּרַע:
שמות כח, לב

מוסף רש"י

למקדש. שבעזרה היו מפטומין (כריתות ו.):

לעזי רש"י

פלטר"א פילטר"א. לֶבֶד.

ליקוטים

שיך לענין קודם אסורים נמצא שהשלחים אינם אסורים אע"ג דאית להו רירא עכ"ז לא צביד לישה מכ"ש חטי ושערי דלית בהו חדא מינייהו לית בהו רירא ולא עבדי לישה ולכך מותרים. א"כ מ"ט כתב הרמב"ם ז"ל החייב משום תולדת זורע. ובאמת קושייא זו מרפסא איגרי ומשום הכי לא כתב הטור דין זה ולא שאר גדולי המורים. והדבר צ"ע. והתימה מקום הוא לנו וממקומו איפכא מוכח זוה פשוט. אשר ע"כ לענייין מה שנסתפקנו בעניין שריית צמוקים כיון דחטי ושערי דשייך בהו זרעינא טפי לא מצינו להם מקום לאסור לסוגיית הגמ'. מ"מ ראוי לאסור הואיל ונפק מפומיה דרב הרמב"ם ז"ל, אבל הבו דלא לוסיף עלה דשריית צמוקים לית בהו רירא ולא שייך בהו לישה אע"ג דחטי ושערי ג"כ לא שייך בהו מ"מ כבר הורה זקן הרמב"ם ז"ל לאסור, ואולי איזה מקום מצא או ברייתא או תוספתא הילכך יש לחוש לדבריו אבל דלא להוסיף עלה. נאם הצעיר יום טוב צהלון (מהריט"ץ חלק ו סימן מט):

ע"כ מעמ' קודם

שאין מכניסין מי רגלים למקדש. יש מפרשים מי רגלים ממש וגנאי הוא להכניס בעזרה. ויש מפרשים עשב שכך שמו ומפני השם שהוא גנאי לא היו לוקחין אותו. תוס' (סמוך"ק כריתות): כתב הכלבו יש מפרשים מי רגלים, מעין אחד הוא ששמו מי רגלים, ואי אפשר לומר מי רגלים ממש חלילה שלא עלה על לב אדם לשרות בהן סמני הקטורת ע"כ. ואני אומר אלו המפרשים ירדו אל מעין שלא היה ולא נברא כו' וחלילה וחס לפרש כן כי שבוש גדול וטעות גמור הוא, אם מכח סברא אם מכח גמרא. מכח סברא מה העדר כבוד יש מכח השם מי רגלים שיש למים אלו של מעין זה אם לא יזכר ולא יפקד כלל השם מי רגלים על אלו מים בכניסתן למקדש. אם מכח גמרא הלא גמרא ערוכה בפרק דם חטאת מפרש אותו מי רגלים ממש מדפריך התם על המשנה דקתני דם חטאת שניתז על בגד שטענן כבוס והא בעי דם חטאת שבעה סמנים השנויים במסכת נדה בפרק האשה שהיא עושה לענין כתם וחד מנייהו מי רגלים